

Οι φιλοξενούμενοι της Λιλίκας*

Κάναμε πολύ καιρό να πάρουμε γράμμα από τη Λιλίκα, και τελικά το πήραμε από την Κυανή Ακτή¹. Αχ, αυτό το γράμμα, κρίμα που δεν το κρύψαμε. Μας έγραφε πως άλλαξε γνώμη, και πως, όταν έφτασε στη Μασσαλία, αντί να πάει στο Παρίσι, προτίμησε ν' ακολουθήσει ένα θίασο² από τσιγγάνους που πήγαιναν τουρνέ³ στην Κεντρική Ευρώπη με το τροχόσπιτό τους. Την προσλάβανε και ανάλαβε να κάνει παραστάσεις κουκλοθέατρου. Τους γνώρισε, λέει, μέσα στο βαπόρι και τους αγάπησε πολύ. Ταξίδευαν κατάστρωμα όλοι μαζί, και τη νύχτα έκανε πολύ κρύο. Προσπάθησε η Λιλίκα να τραβήξει το παλτό της από το σάκο, μα ο Γιάννης τον είχε πατικώσει τόσο πολύ που ήταν αδύνατο να το βγάλει, και ευτυχώς που η τσιγγάνα τη δέχτηκε κοντά της, αλλιώς θα είχε ξυλιάσει⁴. Στριμώχτηκε, λέει η Λιλίκα ανάμεσά τους και ζεστάθηκε. Πολύ καλοί άνθρωποι όλοι τους. Μας φιλεί, λέει, και υπόσχεται να ξαναγράψει.

Ύστερ' απ' αυτό χάσαμε τα ίχνη⁵ της για πολύ καιρό. Κάποτε μάθαμε από τον Πάνο πως η Λιλίκα είχε επιστρέψει και βρίσκονταν στο σπίτι της στην Εκάλη. Να μην πάμε, λέει, εκεί, γιατί το σπίτι είναι γεμάτο κόσμο, δεν έχει τόπο να σταθούνε. Εκείνος όταν πήγε τρόμαξε. Ο κήπος γεμάτος αντίσκηνα⁶ με γαλλικές και ελβετικές σημαίες, και στο γύρο Γάλλοι, Γαλλίδες... άλλοι μισόγυμνοι, άλλοι με σορτς. Η Λιλίκα τραβάει τα μαλλιά της και δεν ξέρει πώς να τους θρέψει. Όσο καιρό γύριζε, λέει, στην Ευρώπη, τους προσκαλούσε έναν έναν καθώς τους γνώριζε, αλλά δε φαντάστηκε ποτέ πως θα έρχονταν έτσι δα μαζεμένοι.

Όταν ξανάδαμε τον Πάνο και τον ρωτήσαμε τι νέα από τη Λιλίκα, μας είπε πως η Λιλίκα είναι στην Ικαριά. Σηκώθηκε, λέει, ένα πρωί, όταν τελείωσε και το τελευταίο της μακαρόνι, και έφυγε κρυφά. Καιρός ήτανε πια να πάει να κάνει και τα λουτρά⁷ της.

— Και οι φιλοξενούμενοι;

— Δεν ξέρω, μας είπε ο Πάνος, φαντάζομαι πως τα μάζεψαν και φύγανε.

(Από το βιβλίο *Η αυλή μας*, Αθήνα: Εστία, 1981 (Νεοελ. Λογοτεχνία, 263), σελ. 92—94)

* Λιλίκα Νάκου: Ελληνίδα λογοτέχνηδα

1. μεσογειακή ακτή της Γαλλίας
2. θεατρικό όμιλο, ομάδα ηθοποιών
3. περιοδεία
4. παγώσει
5. χάσαμε τα ίχνη: δεν ξέραμε πού βρισκόταν
6. τέντες, σκηνές από ύφασμα
7. μπάνια, ιαματικά (θεραπευτικά) μπάνια σε ειδικά φυσικά νερά

A Ερωτήσεις

1. Τι έγραφε στο γράμμα της η Λιλίκα;
2. Πώς γνώρισε η Λιλίκα τους τσιγγάνους;
3. Τι πρόβλημα είχε η Λιλίκα όταν επέστρεψε στην Αθήνα;
4. Τι μαθαίνουμε από το κείμενο για το χαρακτήρα της Λιλίκας;

Μίλησέ μου

Άνοιξα στον κήπο μου πηγάδι να ποτίζω τα πουλιά
να έρχεσαι κι εσύ πρωί και βράδυ σαν μικρή δροσοσταλιά¹.

Ήρθες μια βραδιά με τον αγέρα αναστέναξε η καρδιά
σου ἴπα με λαχτάρα² καλησπέρα και μου είπες ἔχε γειά.

Μίλησέ μου, μίλησέ μου δε σε φίλησα ποτέ μου
μίλησέ μου, μίλησέ μου πώς να σε ξεχάσω; πες μου,
μίλησέ μου, μίλησέ μου δε σε φίλησα ποτέ μου
Μίλησέ μου, μίλησέ μου μόνο στο όνειρό μου σε φιλώ.

Φύτεψα στην πόρτα σου χορτάρι να ἴχεις ἴσκιο και δροσιά
κι ἤρθα πριν αλλάξει το φεγγάρι να σου φέρω ζεστασιά.

Σ' ἔβγαλα στου ἡλίου τ' ανηφόρι στα σοκάκια³ τα πλατιά
μα ἤρθε παγωνιά και ξεροβόρι⁴ και δε μ' ἀναψες φωτιά.

(Από το δίσκο Μάνος Χατζιδάκις για πάντα... CBS 65110)

1. σταγόνα δροσιάς
2. μεγάλη επιθυμία, ανυπομονησία
3. στενοί δρόμοι
4. ξερός-κρύος άνεμος που φυσάει από Βορρά

Ανοιξα στον κήπο μου πηγάδι να ποτίζω τα πουλιά
να ἔρχεσαι κι εσύ πρωί και βράδυ σαν μικρή δροσοσταλιά -
Μίλησέ μου Μίλησέ μου δε σε φίλησα ποτέ μου
Μίλησέ μου Μίλησέ μου πώς να σε ξεχάσω πες μου
Μίλησέ μου Μίλησέ μου δε σε φίλησα ποτέ μου Μίλησέ μου
Μίλησέ μου μόνο στο όνειρό μου σε φιλώ

A Ερωτήσεις

1. Τι πράξεις έκανε ο ομιλητής για να κερδίσει τη στοργή της αγάπης του;
2. Ποια είναι η συμπεριφορά της αγάπης του;
3. Ποιες εικόνες δίνουν μια ανοιξιιάτικη ατμόσφαιρα στο τραγούδι;
4. Εξηγήστε με δικά σας λόγια τον τελευταίο στίχο.
5. Τι προσπαθεί να πετύχει ο συνθέτης με το γοργό ρυθμό που χρησιμοποιεί στο ρεφρέν «Μίλησέ μου...»;

B Να βρείτε όλα τα θηλυκά ουσιαστικά στο τραγούδι που τελειώνουν σε -α ή -ια και να τα γράψετε στον πληθυντικό.

Γ Συμπληρώστε τον παρακάτω διάλογο.

- Θανάσης: Γειά σου Χρυσούλα.
Χρυσούλα: _____
Θανάσης: Θέλω να σου μιλήσω.
Χρυσούλα: _____
Θανάσης: _____
Χρυσούλα: Τι να γίνει. Έχω πολλές δουλειές.
Θανάσης: _____
Χρυσούλα: Λες σαχλαμάρες.
Θανάσης: _____
Χρυσούλα: Έχω αργήσει.
Θανάσης: _____
Χρυσούλα: _____
Θανάσης: Πιστεψέ με. Θέλω να σου μιλήσω σοβαρά.
Χρυσούλα: _____
Θανάσης: Για μένα πειράζει.
Χρυσούλα: _____
Θανάσης: _____
Χρυσούλα: _____
Θανάσης: Θα σε περιμένω αύριο.

Παιδικές αναμνήσεις του Κέβιν Γκίλμπερτ

Στο σχολείο μάς θεωρούσαν κατώτερους για δυο λόγους. Είχαμε μαύρο δέρμα κι ήμασταν ορφανά. Σκοτωνόμαστε στους καβγάδες με τα λευκά παιδιά κι ήταν συνηθισμένο να βλέπεις καμιά δεκαπενταριά από δαύτα να μας πετροβολάνε και να μας βρίζουν. Κι άμα τα ξεμοναχιάζαμε¹ τα βάζαμε να κάθονται πάνω σε κολλιτσίδες² και τριβόλια³ στο λόφο του Bathurst για να μας ζητήσουν συγγνώμη. Φυσικά οι γονείς τους κι η αστυνομία γίνονταν έξω φρενών⁴ μαζί μας.

* * *

Εγώ κι η αδερφή μου που ήταν τότε δεκατριών χρονών κολυμπούσαμε ένα κανάλι και κλέβαμε σταφύλια απ' την απέναντι μεριά. Μια μέρα μόλις είχαμε γεμίσει τον κουβά και να σου, βγαίνει το χέρι του ιδιοκτήτη από κάτι θάμνους και με αρπάζει. Η αδερφή μου το 'βαλε στα πόδια. Αυτός της φώναζε. «'Ελα δω. Αν δε γυρίσεις πίσω δε θ' αφήσω τον αδερφό σου». Λοιπόν τ' αδέρφια μου που ήξεραν τη ζωή, μου είχαν πει, όχι μόνο τι θα μπορούσε να κάνει κάποιος παλιάνθρωπος σ' ένα κοριτσάκι, αλλά και πώς θα μπορούσα εγώ να τον αποθαρρύνω. Κουλουριάστηκα και του έδωσα μια κλοτσιά στα αχαμνά που έστειλε αυτόν στο νοσοκομείο και μένα με την αδερφή μου στην αστυνομία και μετά στο ορφανοτροφείο.

Εκεί έμαθα περισσότερα πράγματα για την κοινωνία των λευκών. Ήταν εκεί μέσα κάτι μεγαλόσωμοι παχύδερμοι κοιλαράδες, πραγματικά γουρούνια που μας φώναζαν και μας φοβέριζαν. Το 'σκαγα όταν μπορούσα ελπίζοντας να ξαναβρώ το ύπαιθρο. Τελικά η μεγαλύτερη αδερφή μου που μόλις είχε παντρευτεί κι ήταν και έγκυος τότε, δεκαεφτά χρονών, μας πήρε μαζί της. Πήγαμε πίσω και ζούσαμε σε ψευτοκαλύβες στις άκρες των πόλεων. Θυμάμαι τον πόνο και την πίκρα που νιώθει κανείς όταν είναι φτωχός' να κοιτάζει τα πράγματα στις βιτρίνες και να τον καρφώνει η ματιά του λευκού μαγαζάτορα' να μαζεύει γόπες⁵ στο δρόμο' να μαζεύει παλιοντενεκέδες και караβόπανα και να φτιάχνει καλύβες' να ανακατώνει τους σκουπιδότοπους για να βρει παπούτσια και ρούχα και να ψάχνει τα πακέτα, που είχαν πετάξει οι λευκοί, για φαγώσιμα και καραμέλες.

* * *

'Αφησα το σχολείο και ζούσα με τους ιθαγενείς γύρω στις πόλεις των λευκών ψάχνοντας για παλιοχαλκώματα, κυνηγώντας λαγούς για να ζήσω, περιμένοντας να ξανάρθει η εποχική δουλειά. Είδα τη μιζέρια, την πείνα και τη φοβερή φτώχεια των συνανθρώπων μου. Χωρίς μόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση⁶ δεν υπήρχε προοπτική⁷ για δουλειά.

(Από το βιβλίο **Living Black**, μετάφραση: Γιώτα Κριλή-Κέβανς, Penguin Books Australia Ltd. 1978, σελ. 242-243)

1. απομονώναμε

2. φυτά που οι σπόροι ή οι βλαστοί τους κολλούν σ' ό,τι αγγίζουν

3. φυτά με αγκάθια

4. θύμωναν πολύ

5. αποτσιγάρα

6. εκπαίδευση, ειδικευση

7. δυνατότητα, περίπτωση

Σκούρα τα πράγματα

Δεν ξέρω τι τους είχε πιάσει όλους τους μεγάλους κι όλο λέγανε: **Σκούρα** τα πράγματα. Κάθε βράδυ που γύριζε ο μπαμπάς από τη δουλειά, ο παππούς τον ρωτούσε:

- Τι νέα;
- **Σκούρα** τα πράγματα, έλεγε ο μπαμπάς.
- Δεν πιστεύω να πάνε για δικτατορία; ξαναρώταγε ο παππούς.
- Πολύ **σκούρα**, σας λέω, απαντούσε ο μπαμπάς.
- Ο βασιλιάς δε θα το επιτρέψει, έμπαινε η θεία Δέσποινα στην κουβέντα.

Τότε οι μεγάλοι άρχιζαν να τσακώνονται, χειρότερα από μας, όταν μαλώναμε για το ποιος θα πρωτομπεί στη βαρέλα. Όταν μια φορά ρωτήσαμε τον παππού τι θα πει «σκούρα τα πράγματα» μας είπε πως θα πει ότι η δημοκρατία πέθανε. Όχι εκείνη του χρυσού αιώνα του Περικλή¹, αλλά η σημερινή. Ύστερα, μας είπε ένα αρχαίο ρητό², μα τόσο αρχαίο, που δεν καταλάβαμε τίποτα.

Έτσι, όταν γέννησε η γάτα μας δυο γατάκια, το ένα σκούρο, σκούρο γκριζο και το άλλο άσπρο, τα βγάλαμε με τη Μυρτώ: Σκούρα και Δημοκρατία. Ο παππούς γέλασε πολύ, όταν του το είπαμε, η θεία Δέσποινα όμως αγρίεψε:

- Εμείς φταιμε, που κάνομε συζητήσεις μπροστά στα παιδιά!
- Οι μεγάλοι μάς τα μπερδεψαν πιότερο (σχεδόν έτσι πάντα γίνεται).

* * *

Ο μπαμπάς ήρθε τόσο νευριασμένος το Σαββατοκύριακο, που όλα του φταίγανε. Το βράδυ, ενώ όλοι είχαμε καθίσει στο τραπέζι, εγώ σηκώθηκα μια στιγμή να μαζέψω τη Σκούρα και τη Δημοκρατία, γιατί η Σταματίνα είπε πως άρχιζε να ψιχαλίζει. Τη Σκούρα τη βρήκα αμέσως, μα η Δημοκρατία άφαντη³. Τότε άρχισα να ξεφωνίζω: «Δημοκρατίιιιιιι». Όσπου μ' άκουσε και ήρθε. Δεν πρόλαβα να μπω στο σπίτι και μ' άρπαξε ο μπαμπάς από το χέρι. Νόμιζα πως θύμωσε γιατί σηκώθηκα από το τραπέζι, μα εκείνος τα 'βαλε με το γατί.

— Ή θα το πετάξετε, λέει, ή θα του αλλάξετε όνομα. Δεν έχω όρεξη να χάσω τη θέση μου στην Τράπεζα!

Το γατί το βγάλαμε 'λα, μα αυτό που ακούσαμε παραήτανε πια παράξενο. Να διώξουν τον μπαμπά από την τράπεζα για ένα γατί!

(Από το μυθιστόρημα **Το καπλάκι της βιτρίνας**, Πολιτικές και Λογοτεχνικές Εκδόσεις, 1964, σελ. 40—41, 62)

1. Αθηναϊκή δημοκρατία του 5ου αιώνα π.Χ. με κυβερνήτη τον Περικλή. Το πολίτευμα ήταν φιλελεύθερο και στη λήψη των αποφάσεων έπαιρναν ενεργό μέρος όλοι οι Αθηναίοι πολίτες. Ονομάζεται χρυσός αιώνας γιατί συμπίπτει με την ακμή της Δημοκρατίας, των Τεχνών και των Γραμμάτων.
2. σύντομη γνώμη που εκφράζει πρακτική αλήθεια, γνωμικό, απόφθεγμα
3. αυτή που δε φαίνεται (πουθενά), εξαφανισμένη

Σημείωση

Η λέξη δημοκρατία είναι αρχαία σύνθετη και παράγεται από τις λέξεις δήμος (λαός) και κράτος (δύναμη, εξουσία). Δημοκρατία είναι το πολιτικό σύστημα στο οποίο ο λαός ασκεί την εξουσία. Υποστηρίζεται ότι η ιδανική δημοκρατία λει-